

Näkökulmia luvun 8 tehtäviin ja kuviin

Kuvatehtävä: Suojeluskuntalippu vihittää Varkaudessa 16.5.1921. Mitä valkoiselle Suomelle tyypillisiä asioita löydät kuvasta?

- Suojeluskunnat ja niiden virallinen asema oli keskeinen ja näkyvä valkoisen Suomen ilmentymä.
- Lippu on tyypillinen kansallinen ja isänmaallinen symboli, johon liittyy paljon arvoja (pyhyys, yhteisön yhteenkuuluvuus jne.).
- Myös vihkitilaisuuden päivämäärä 16.5. viittaa valkoiseen Suomeen, sillä se oli vapaussodan muistopäivä.
- Pappi vihkii lipun. Kristinusko on olennainen osa porvarillista arvomaailmaa.
- Sotilaallisuus ja järjestyneisyys viittaavat maanpuolustuksen suureen rooliin.
- Naiset noudattavat porvarillista sukupuoli-ihannetta. Vaaleisiin vaatteisiin pukeutuneet naiset edustavat tilaisuudessa ”puhtautta”, ja heillä on vihkimisessä seremoniallinen rooli.
- Lipun hakaristikuva voi hämmentää opiskelijoita. Heitä voi muistuttaa siitä, että merkki on ollut tuhansien vuosien ajan hyvän onnen symboli, joka on tunnettu kaikilla mantereilla. Akseli Gallen-Kallela, joka suunnitteli Suomen tasavallan kansallisen heraldiikan, oli erityisen ihastunut hakaristikuvioon ja käytti sitä jo 1800-luvun lopulla maalaustensa ornamenttikuvioissa.

1. Miten mielikuvaa valkoisesta Suomesta rakennettiin?

- Yhteiskunnan kannalta tärkeissä tehtävissä toimi henkilöitä, jotka edustivat valkoista puolta.
- Valkoista Suomea vastustavat aatteet ja mielipiteet yritettiin estää.
- Suomessa vietettiin juhlapäiviä, jotka liittyivät ”vapaussotaan”.
- Suomessa toimi monia järjestöjä, jotka vahvistivat valkoisen Suomen ajatusmaailmaa. Tällaisia olivat esimerkiksi suojeluskunnat, lottajärjestö ja Akateeminen Karjala-Seura.
- Koulujen opetussuunnitelmat tukivat valkoisen Suomen ideologiaa.
- Urheilun avulla korostettiin suomalaisten vahvuutta ja erinomaisuutta.

2. Minkälaisia yhteiskunnallisia ristiriitoja Suomessa oli 1920-luvulla?

- Sisällissodan jako työväkeen ja porvareihin oli edelleen näkyvissä.
- Yhteiskunnalliset ristiriidat heijastuivat työpaikoille esim. lakkoina.
- Työväenliike jakautui sosiaalidemokraatteihin ja kommunisteihin.
- Porvaristo jakautui eheytystä kannattaviin maltillisiin ja jyrkkiin oikeistolaisiin.
- Suomalaisuusaatteen suosio nosti esiin vanhan kieliriidan.
- Myös maaseudun ja kaupunkien välillä oli ristiriitoja, kun maaseudulla pelättiin vanhan elinkeinon tulevaisuuden puolesta.

3. Selvitä, mitä eroa oli SDP:n ja SKP:n tavoitteilla ja toimintatavoilla sisällissodan jälkeisessä Suomessa.

Tavoitteet:

- SKP pyrki kaatamaan Suomen yhteiskuntajärjestyksen uuden vallankumouksen ja Neuvostoliiton avulla.
- SDP pyrki parantamaan työväen asemaa politiikan keinoin.

Toimintatavat:

- SKP pyrki kaikin keinoin aiheuttamaan epäsopua ja ristiriitoja Suomen porvariston ja työväen välille. Vaikutuskeinoja olivat politiikka, ammattiyhdistystoiminta, agitaatio työpaikoilla, soluttautuminen yhteiskunnan merkittäviin asemiin ja armeijaan sekä yhteydenpito Neuvostoliittoon.
- SKP hankki tietoja ja vakoili Neuvostoliiton hyväksi sekä pyrki valmistelemaan uutta vallankumousta.
- SKP:n jäsenet saivat koulutusta Neuvostoliitossa (esimerkiksi ns. punaupseerit).
- Vuonna 1922 SKP järjesti Kainuussa ns. läskikapinan. Siinä kommunistit ottivat haltuun muutaman metsätyömaan ja ryöstivät niiden käteiskassat. Kapinaan osallistuneet pakenivat Neuvosto-Venäjän puolelle ennen kuin armeijan joukot saapuivat paikalle. Kapinan nimi tuli siitä, että sen johtaja Jahvetti Moilanen piti kapinapuheen ”läskilaatikon” päältä.
- SDP ajoi työväen asemaa parlamentarismilla ja joukkovoimalla.
- Molemmat puolueet pyrkivät parantamaan työväen asemaa työpaikoilla ammattiyhdistysliikkeen kautta.
- Sdp:n toiminta oli pääosin julkista, SKP:n maanalaista.

4. Miksi urheilulla on ollut tärkeä rooli suomalaisen identiteetin rakentamisessa?

- Hyvin menestyneet urheilijat kohottivat nuoren valtion kansalaisten itsetuntoa.
- Menestyneistä urheilijoista tehtiin kansallisia sankareita.
- Urheilun avulla valkoinen Suomi yritti luoda kansallista identiteettiä, joka yhdistäisi sisällissodan repimää kansaa.
- Nykyaikainen urheiluliike (esimerkiksi olympialiike) syntyi 1900-luvun alussa. Oli luonnollista, että kansallisvaltiot kilpailivat ja mittelivät voimiaan urheilukentillä.

5. Lue Suomen 1920-luvun historiaa koskevat dokumentit.

a) Minkälaisia valkoisen Suomen arvoja dokumentit ilmentävät?

- A: uskonnon arvostus, jumalan pelko, laillisuus ja kommunismin vastaisuus
- B: vapaussota ja sen puolesta annetut uhrit sekä isänmaan arvostus
- C: kommunismin vastaisuus
- Lähdekriittisiä huomioita:
 - Lähteet A ja B ovat oikeistolaisista lehdistä, joten valkoinen lukijakunta on voinut vaikuttaa kirjoittajiin ja dokumenttien jyrkkään sävyyn.

- Dokumentti C on vuodelta 1929, jolloin kommunistien provokaatioita (mm. lakkoja) oli jo ollut, joten jännitteinen tilanne on voinut vaikuttaa lähteen sisältöön.

b) Millaista retoriikkaa kirjoittajat käyttävät korostaessaan omaa asiaansa ja mustamaalatessaan kommunismia?

Yleisesti vastustaja kuvataan pahaksi ja oma puoli oikeudenmukaiseksi.

Dokumentti A:

- Oma aate on yhteiskuntaa rakentava ja vastustava hajottava.
- Toisen poliittisen aatteen kannattaja haluaa kaataa kaiken, joka on arvokasta.

Dokumentti B:

- Isänmaan vapaus on arvokas ja saavutettu uhrauksin. Se on annettu perinnöksi ja sitä pitää puolustaa.
- Vedotaan kansalaisten vastuuntuntoon.

Dokumentti C:

- Kommunistit tekevät jatkuvasti myyräntyötä. He ovat valmiina ottamaan vallan, kun se on mahdollista.
- Kommunistit saavat apua läheltä (Neuvostoliitosta).
- Venäjän tulivuori viittaa siihen, että se voi purkautua.